

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Fotokopia

BILAGA 2
till beslut
1988-03-07

11.1211-549-87
obj nr 10 01/058
2

SKÖTSELPLAN

för

Naturreservatet

UTKLIPPAN

Karlskrona kommun

Utarbetad inom
länsstyrelsens
naturvårdsenhet.

INNEHÅLL

1 ALLMÄN BESKRIVNING

- 1.1 Naturförhållanden
- 1.2 Kulturhistoriska förhållanden
- 1.3 Markanvändning
- 1.4 Tillgänglighet

2 SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

- 2.1 Allmän målsättning
- 2.2 Generella riktlinjer
 - Skötsel av mark och vegetation
 - Jakt
 - Fiske
 - Ringmärkning
- 2.3 Skötselområden och åtgärder

3 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV BYGGNADER

4 ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIV

- 4.1 Allmän målsättning
- 4.2 Anordningar
- 4.3 Information

5 TILLSYN

6 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

- 6.1 Ekonomisk plan
- 6.2 Finansiering

Bilagor

- 1. Skötselplanekarta
- 2. Översiktlig beräkning av kostnader och intäkter för naturvårdsförvaltningen
- 3. Karta över byggnader

1 ALLMÄN BESKRIVNING

1.1 Naturförhållanden

Berggrunden består av granit. Genom inlandsisens rörelser har rundhällar och olika typer av riktningselement såsom isräfflor, parabelriss och månärr bildats. En serie jättegrytor och håligheter i klipporna visar vilka krafter havet i förening med sten och grus utsatt öarna för. På Norraskär finns klapperstensfält och äldre strandvallar.

Utklippan saknar nästan helt trädvegetation. I strandfloran ingår de sällsynta havsstrandväxterna strandkål och vejde. Stränderna är kraftigt exponerade för vind och vågor.

I hållkaren ynglar de sällsynta groddjuren stinkpadda och grönfläckig padda. Den senare arten anses utrotningshotad i landet. Ytterligare tre groddjur finns, nämligen vanlig padda, åkergroda och mindre vattensalamander.

Utklippan intar genom sitt läge en unik roll dels i flyttfågelstråket längs ostkusten dels som rastlokal. Genom sitt isolerade läge i havet drar Utklippan till sig stora mängder av både land- och sjöfågel, som rastar på och kring öarna. Därför erbjuder Utklippan mycket goda möjligheter för studier av fåglarnas flyttning. Häckfågelfaunan domineras av trutar. Regelbundna och systematiska studier av flyttfågelsträcket har skett genom Karlskrona ornitologiska klubb sedan mitten av 1960-talet.

Havsmiljön kring öarna är genom sin orördhet och karaktäristiska algzonering av stort marinbiologiskt värde.

1.2 Kulturhistoriska förhållanden

Utklippans historia som permanent fyrplats inleddes 1812, då två vippfyrar för stenkol installerades här ute. År 1839 uppfördes ett runt kanontorn, en så kallad donjon, med två flankerande hörntorn. Det ena av de sistnämnda försågs året därpå med en lampfyr. Året 1870 påbyggdes fyren med ett 30 m högt pelartorn i järn av N G von Heidenstams konstruktion. Fyren försågs vid en modernisering 1945-48 med elektriskt ljus.

För mistsignalering användes i äldre tid klocka. En kanon inskaffades 1896, vilken med två skott per minut varnade sjöfarande. Mistkanonen ersattes 1927 med en tyfon.

Fyrpersonalen bestod av fyrmästare, 1:e fyrvaktare samt av två fyrbiträden. Utklippans fyr var bemannad under perioden 1840-1972.

Bebyggelsen omfattar tre bostadshus, en uthuslänga samt jordkällare, på sedvanligt sätt grupperade i fyrkant. Husen är uppförda i träkonstruktion under sadeltak. Med undantag för nya fyrmästarebostaden från 1945-47 synes de ha tillkommit vid tiden kring sekelskiftet.

Brygga och slip fanns i äldre tid NO om uthuslängan. Den nuvarande hamnen togs i bruk 1942.

Söder om husklungan finns i en bergsvacka en med stengärdesgårdar inhägnad köksträdgård, i vars goda tångmylla grönsaker och blommor odlades. Den bofasta befolkningen utgjordes som mest, omkring 1930, av 15 personer. Sommartid hölls 4-5 kor samt lika många får på bete, alternerande mellan Norra- och Södraskär. Härtill kom höns, gäss och ankor samt vissa år hushållsgris.

1.3 Markanvändning

Utklippans hamn, som byggdes i början av 1940-talet till hjälp för yrkesfiskare, utnyttjas numera främst som gästhamn. Hamnen har plats för ca 20 fritidsbåtar. Förutom svenska båtar anlöpes hamnen ofta av tyska, danska och finska segelbåtar. En del av hamnen är reserverad för fiskebåtar. En övernattningsstuga, som ägs av Blekinge läns havsfiskeförening, finns i anslutning till hamnen. Sommartid är antalet fritidsbåtar, främst segelbåtar, stort. Särskilt Norraskär utnyttjas flitigt som strövområde av besökande turister.

Fyren med tillhörande anordningar disponeras av sjöfartsverket. I samband med tillsyn och arbeten på fyren utnyttjas ibland området strax norr om fyren som landningsplats för helikopter. Även försvaret utnyttjar denna plats för landning med helikoptrar.

Tillsynsmannen hyr hus A, se bilaga 3, och bedriver samtidigt deltidsfiske och har därvid behov av att lägga upp redskap m m på och vid bryggan på Södraskär.

Karlskrona ornitologiska klubb bedriver ringmärkning av fåglar vår och höst och har därvid fångstnät bl a i fyrträdgården på Södraskär.

Svenska kryssarklubbens blekingekrets hyr f d fyrmästarebostaden.

1.4 Tillgänglighet

Utklippan kan inte nås med reguljära förbindelser.

2 SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

2.1 Allmän målsättning

Syftet med naturvårdsförvaltningen skall vara att för framtiden bevara och vårda områdets geologiska, biologiska och kulturhistoriska värden. Friluftslivet kan vid behov kanaliseras så att förslitningar eller skada på mark och vegetation motverkas och så att störningar av djurlivet undviks.

2.2 Generella riktlinjer

Skötsel av mark och vegetation

Utöver tillsyn och renhållning behövs normalt inga skötselinsgrepp. Ett lätt bete med får kan vara önskvärt på Norraskär under de år som betestillgången är god. Betning får dock ej ske före 1 juli av hänsyn till häckfåglarna.

Jakt

Jakt får enligt reservatsföreskrifterna inte ske från Norraskär och Södraskär eller inom hamnområdet. Det är vidare förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd bedriva jakt från övriga delar av reservatet. Länsstyrelsen kan lämna tillstånd till jakt inom ifrågavarande område enligt de riktlinjer som gäller för jakt på allmänt vatten.

Fiske

Föreskrifterna för reservatet inskränker inte rätten till fiske. Fiske får således ske i enlighet med lagen om rätt till fiske (SFS 1950:596 med tillägg bl a 1956:214 och 1986:263).

Ringmärkning

Karlskrona ornitologiska klubb utför på uppdrag av Naturhistoriska riksmuseet ringmärkning av fåglar i området. Enligt 32 § jakt förordningen (SFS 1987:905) gäller: "Den som har naturhistoriska riksmuseets uppdrag att ringmärka fåglar får för sådant ändamål fånga fåglar på annans jaktområde. Om ett fångstredskap

kan komma att lämnas utan omdelbar tillsyn, skall jakträttshavaren underrättas innan redskaper sätts ut. Ringmärkningen får ske utan hinder av att fåglarna är fredade".

2.3 Skötselområden och åtgärder

Här beskrivs de olika småöarna samt vattenområdet med dess särskilda behov av tillsyn.

Skötselområde 1 Södraskär

Beskrivning:

På denna ö är fyren och fyrsamhället, se bilaga 3, belägna. I anslutning till fyrsamhället finns en f d. köksträdgård omgärdad av en stenmur. Vid stenmuren växer en syrenhäck och två knäckepilar. I övrigt består ön av torrängar, fuktiga stråk och klippor. Vid norra stranden finns jättegrytor i berget, i den sydvästra delen flera hällkar som är viktiga lekplatser för stinkpadda och grönfläckig padda. Strandkål växer ca 50 m väster om fyren.

Mål:

Att bevara ön med dess zoologiska, geologiska, botaniska och kulturhistoriska värden.

Åtgärder:

Hällkaren skall hållas fria från skräp eller annat som kan orsaka förorening.

Stränderna städas.

Underhåll av byggnader.

Skötselområde 2 Norraskär

Beskrivning:

Hamnen är belägen invid denna ö, vilket medför ett relativt högt antal besökare. Öns vegetation består av torrängar med enstaka snår av slån och hagtorn. På öns krön finns ett klapperstensfält. En mindre ö som ansluter till hamnen ingår i skötselområdet. Bland klipporna finns hällkar som är av betydelse för groddjur. Fågellivet domineras av stor trutkoloni, med bl a ett betydande inslag av silltrut. På ön finns sopmaja och övernattningsstuga för yrkesfiskare.

Mål:

Att bevara öns geologiska, zoologiska och botaniska värden samtidigt som ön hålles tillgänglig för friluftslivet.

Åtgärder:

Hällkaren hålls fria från skräp och annat avfall. Sopor som samlats på andra håll på ön tas bort. Stränderna städas årligen. Lätt fårbete kan tillåtas (högst 10 får) efter 1 juli.

Skötselområde 3 Degerhuvud

Beskrivning:

Kal klippö utan vegetation med mindre klapperstensfält. Stor trutkoloni. Tillhåll för tordmular under vår och sommar. Ibland observeras någon enstaka knubbsäl.

Mål:

Att bevara öns nuvarande karaktär.

Åtgärd:

Strandstädning vid behov.

Skötselområde 4 Vattenområden

Beskrivning:

Vattenområdena består av hamnbassängen, en yttre hamn innanför hamnpirarna samt vattnet därutån för intill 300 meter från stranden.

Mål:

Fri utveckling.

Åtgärder:

Renhållningen omfattar även vattenområdena.

3 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV BYGGNADER

Förvaltningen av fyren handhas av sjöfartsverket.

Befintliga träbyggnader har underhållits av skogsvårdsstyrelsen sedan början av 1980-talet.

De förutvarande fyrvaktarebostäderna på Södraskär uthyres genom kontrakt mellan staten (skogsvårdsstyrelsen) och hyresgäst. Av kontraktet bör framgå hur ansvaret för underhåll av byggnaden/erna är fördelat. Vid uthyrning bör i första hand tillsynsman och förening eller institution som bedriver ornitologisk forskning beredas lägenhet.

Enligt föreskrifterna för reservatet är det med hänsyn till kulturmiljön förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd ändra fasadbeklädnad, färgsättning eller takbeläggning på befintliga byggnader.

4 ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIV

I anslutning till gästhamnen finns en sopmaja. På Södraskär färskvatten och nödtelefon.

Nödtelefonen administreras av sjöfartsverket. Vidare finns rastmöbelgrupper och eldplatser. Befintlig information begränsar sig till en uppmaning om att visa hänsyn till groddjuren i hållkaren.

4.1 Allmän målsättning

Målsättningen är att med enkla anordningar underlätta för båtturister och andra att nyttja reservatet. Information och föreskrifter skall anpassas så att djurlivet inte skadas. Främst gäller detta groddjuren och fågellivet. I första hand skall uppmaning om hänsyn göras. Eventuellt kan det bli nödvändigt att förbjuda tillträde till delar av området under fåglarnas häckningstid.

Med hänsyn till att en stor del av besökarna är utländska turister bör det finnas en väl utbyggd information även på tyska och/eller engelska.

4.2 Anordningar

Förutom sopmajorna finns toaletter i uthus på Södraskär. Dessa bör i huvudsak reserveras för hyresgäster men samordning bör ske med övrig latrinhantering. Ytterligare en sopmaja bör finnas på det lilla skäret i hamnen.

Sopor och latrin placeras av tillsynsmannen på lämplig kajplats varifrån hämtning sker av entreprenör. Möjligheterna att anordna nödtelefon vid gästhamnen och att framdra färskvattenledning till hamnen bör undersökas.

4.3 Information

I anslutning till hamnen bör anordnas en informationstavla i större format. På tavlan bör finnas en karta över Utklippan med beskrivning av öns natur och av fyrsamhället. Vidare bör information lämnas

om bl a fågelstationens verksamhet och om Blekinge skärgård med skyddsområden. Folder om naturreservatet bör utarbetas (ev även med tysk text).

5 TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för tillsynen av reservatet. Särskild tillsynsman skall finnas för reservatet inklusive gästhamnen.

6 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Utklippan 1:1 bokfördes på naturvårdsfonden (naturvårdsverket) 1981-05-27. Skogsvårdsstyrelsen fick naturvårdsverkets uppdrag att svara för naturvårdsförvaltningen. Förvaltningen av byggnaderna, som tidigare åvilat sjöfartsverket övertogs därmed av skogsvårdsstyrelsen. Flera av husen i fyrsamhället var då i stort behov av underhåll och detta arbete inleddes reda under budgetåret 1981/82. Arbetet har huvudsakligen utförts av vapenfria tjänstepliktiga. Sedan 1987-05-01 har fastigheten överförs till domänfonden (domänverket). Naturvårdsförvaltningen åvilar dock fortfarande skogsvårdsstyrelsen.

6.1 Ekonomisk plan

En översikt av kostnader och intäkter bifogas (bilaga 2). Översikten omfattas inte av fastställelsen av denna skötselplan.

Intäkter

Intäkter erhålles genom uthyrning av lägenheter och uppgick under 1987 till sammanlagt 8600:-. För fritidsbåtar uttas en gästhamnsavgift som f n uppgår till 25:- per natt. Antalet gästnätter kan uppskattas till i storleksordningen 1 000 per säsong.

Kostnader

Transporterna till och från Utklippan utgör en betydande del av kostnaderna, som inte alltid kan specificeras för viss åtgärd. Vidare får man med hänsyn till väderleksförhållandena räkna med ett större antal dagsverken på Utklippan än annars i samband med t ex målningsarbeten.

Kostnaderna för naturvårdsförvaltningen fördelar sig på följande poster:

- Tillsyn

- Framställning av informationsskylt och ev folder
- Underhåll av sopmaja, eldplatser m m
- Städning av stränder m m
- Omhändertagande av sopor och latrin
- Underhåll av byggnader (hus A, B och C jämte tillhörande uthus)
- Ev transport av betesdjur (får)

Underhåll av hamnen och fyren med vad som därtill hör ankommer på markägaren respektive sjöfartsverket och omfattas inte av denna skötselplan.

6.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Staten bekostar genom naturvårdsförvaltaren de åtgärder som enligt denna skötselplan erfordras för reservatets skötsel. Intäkter från gästhamnen och hyror bör i första hand användas för tillsyn, renhållning, tillverkning och underhåll av anordningar för friluftsliv, yttre underhåll av byggnader samt övriga åtgärder enligt skötselplanen.